

PROIECTUL „CĂSUȚA POVEȘTIILOR”

TEMA: „TRADIȚII ȘI OBICEIURI FOLCLORICE DIN JUDEȚUL MARAMUREȘ”

JANETA CIOCAN, PAULINA MEZEI

„IZVORUL NEAMULUI MEU E ȚĂRANUL ROMÂN”
N. IORGA

Perioada 2001-2010 este declarată de către organismele ONU „*Decada internațională a culturii, păcii și nonviolenței față de copil*” și, în acest context, muzeul de etnografie din Baia Mare a demarat o serie de proiecte menite să stimuleze interesul și să transforme copilul în partener activ la săvârșirea actului cultural.

În mod unanim, se consideră că relației muzeu-școală îi revin sarcini formative deosebit de importante. În consecință, observăm că atât experții muzeografi cât și o parte a cadrelor didactice fac eforturi substanțiale pentru a așeza această relație pe temeiuri durabile și eficiente. Prin comparație cu alte tipuri de muzee, cel etnografic poate avea cu școala o relație mai aparte, personalizată. În spațiul muzeului specializat în etnografie și arta populară, elevul poate face cunoștință cu rolul profesiilor (meșteșugurilor) tradiționale și cu produsele rezultate din acestea, cu mentalitățile și orizonturile creative ale omului tradițional precum și fructificarea lor în producția de bunuri culturale specifice, observă interacțiunea omului cu mediul înconjurător, descoperă relațiile interumane în procesul muncii și al vieții sociale din cadrul comunităților rurale. Poate de asemenea să facă cunoștință cu obiceiurile legate de ciclul anotimpurilor dar și cu cele legate de momentele cruciale din viața omului, nașterea, nunta și moartea și cu produsele folclorului muzical legate de acestea. La fel de important ni s-a părut și dezvoltarea vocabularului prin învățarea și explicarea unor cvinte noi legate de activități tradiționale și care azi sunt folosite din ce în ce mai rar chiar în mediul rural.

De-a lungul timpului în muzeul băimărean au fost derulate programe în care copiii au avut rolul principal și așa aminti aici: acțiunile derulate pe parcursul a mai multor ani în cadrul proiectului „Redescoperirea tradițiilor”, proiect coordonat de muzeograful Janeta Ciocan în școlile gimnaziale din municipiu Baia Mare și stimulativa experiență derulată la Muzeul de artă de către muzeograful, critic de artă Tiberiu Alexa „Etenul feminin”. În derularea

acestor programe, specialiștii muzeului, au remarcat disponibilitatea reală a copiilor de a investiga, de a descifra, prelua și a-și apropia tradițiile. În colaborare cu cadrele didactice din grădinițele și școlile băimărene am izbutit să introducem în calendarul activităților școlare și acțiuni interactive și creative, menite să promoveze patrimoniul muzeal și altfel decât pe calea simplei vizite de un ceas încercând ca în cadrul acțiunilor desfășurate copilul să devină un factor activ în realizarea actului cultural propus. Rezultatele demersului au uimit atât pe specialiștii din muzeu cât și pe elevi și mai ales pe cei care au venit să vizioneze rezultatul unui astfel de demers. Amintim aici: expoziția și volumul „Sfântul Gheorghe și Sfintele Paști” din 2002; expoziția și volumul Eternul feminin” – 2002; expoziția și volumul „Ouă încondeiate” – 2003; Expoziția și volumul „Sfânta cruce” – 2004; Expoziția și volumul „Icoana pe sticlă” – 2004. Aceste proiecte au avut ca protagoniști elevii din clasele mai mari și care pe lângă lucrări ce au făcut obiectul unei expoziții au făcut și mici cercetări finalizate cu lucrări publicate într-un volum.

În acest context se înscrie și Proiectul „Căsuța Poveștilor” inițiat în anul școlar 2001-2002 de doamnele Georgeta Maria Iuga muzeograf și Paulina Mezei educatoare. La început, copiii și educatoarele, au venit la muzeu și după o vizită în Muzeul Satului, unde au făcut cunoștință cu casa străbunicilor, au ascultat povești spuse pe rând de către slujitorii muzeului. Aceasta însă s-a întâmplat în casa școală din Giulești iar poveștile erau cele culese de renumitul folclorist Petre Dulfu. Aici au mai învățat că, școala din trecut nu prea se deosebea de o casă oarecare din sat, că dascălul satului împărțea aceleași griji cu părinții copiilor pe care îi învăța să scrie să citească și să socotească. Interpreta de muzică populară Malvina Madar Iederan le-a cântat copiilor cântece populare și s-a străduit să îi învețe și pe ei câteva cântece, colinzi, pricesne. La sfârșitul programului s-au jucat și s-au plimbat pe ulițele Satului Satelor din Baia Mare, au fost la bisericuța de lemn și s-au odihnit pe târnațul caselor strămoșilor lor.

Experiența anilor trecuți ne-a îndemnat să încercăm să diversificăm acțiunile din cadrul proiectului. În anul școlar 2003-2004 au fost propuse teme pentru fiecare lună din anul școlar, unele dintre acestea având ca finalizare o expoziție cu obiecte realizate de către copii. La propunerile noastre au răspuns 25 de grădinițe din oraș, astfel încât la final am avut ca participanți 95 de educatoare și peste 1000 de copii. Începând cu luna octombrie și până în luna iunie, copiii din grupele participante au vizitat muzeul în fiecare lună. În aceste vizite au aprofundat un anumit aspect din expoziția de bază sau au făcut cunoștință cu obiceiuri legate de ciclul vieții sau de cel al anotimpurilor. Atunci când a fost necesar, mai ales la acțiuni ce aveau ca scop final realizarea unor obiecte cu caracter de artă populară, primele întâlniri se realizau între specialiștii muzeului și educatoare. Acestora li se explica ce reprezintă

obiectele respective, tehnicile de realizare sau aflau legende și povești pe care să le poată transmite mai departe copiilor în timpul lucrului.

Vom enumera mai jos câteva din acțiunile pe care le considerăm cele mai interesante și care au avut un răsunet deosebit în rândul copiilor, educatorilor, părinților și nu în ultimul rând al specialiștilor muzeului.

Pomul de Crăciun

În primul rând, a avut loc o întâlnire între specialiștii muzeului și cadrele didactice. La această întâlnire, doamnele educatoare, au aflat despre acest minunat obicei din Țara Codrului. Le-au fost prezentate câteva exemplare din aceste obiecte care împodobeau casele tradiționale în perioada Crăciunului. S-a hotărât de comun acord ca materialele care vor fi folosite la realizarea pomilor să fie alese de copii. În timpul lucrului copiilor li s-au spus povești legate de pomul de Crăciun și altele care să le explice toate celelalte tradiții legate de nașterea Mântuitorului și cum s-a ajuns ca în această Sfântă noapte copiilor să li se facă daruri. Pe lângă cunoașterea unui obicei local, cunoașterea unor legende s-a avut în vedere și argumentul ecologic. Li s-a povestit copiilor despre importanța pădurilor, necesitatea păstrării brazilor în pădure și eventuala lor înlocuire cu aceste obiecte tradiționale.

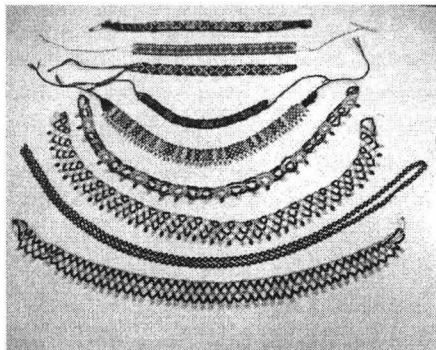
Rezultatul muncii copiilor din cele 25 de grădinițe a fost spectaculos surprinzând atât pe specialiștii muzeului cât și pe participanți și pe toți cei care au trecut pragul muzeului în această perioadă. Materialele folosite au fost cele mai variate de la nuci și ghinde la pufuleți, pânză, cocoșei sau chiar macaroane. Cu ocazia vernisajului expoziției „Pomul de Crăciun” copiii de la Grădinița Mihai Eminescu și Grădinița nr. 9 au colindat demonstrând celor prezenți ce au mai învățat pe lângă confecționare pomilor de Crăciun.



O zgardă pentru mama

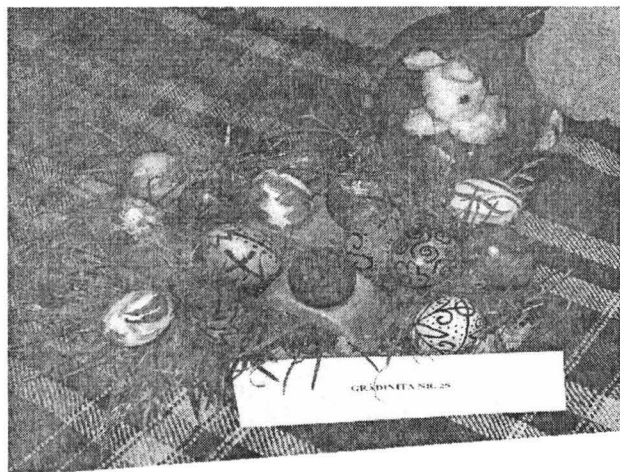
Și de această dată primele inițiate în taina confecționării zgărzilor au fost educatoarele. Tehnica le-a fost deslușită de Malvina Madar Iederan în mai multe întâlniri. După aceasta fiecare educatoare a lucrat cu copiii din grupa pe care o conducea. Desigur că nu toate zgărzile au fost lucrate în tehnicile tradiționale mai complicate. Considerăm că cel mai important a fost pentru ei că au putut să acorde un frumos cadou mamei de ziua acesteia și faptul că rezultatul muncii lor a făcut obiectul unei expoziții care a putut fi vizionată și de alții. De altfel la toate expozițiile organizate cu obiecte lucrate de copii au venit în vizită colegii lor de celelalte grădinițe.

Zgărzile copiilor au fost donate muzeului și Malvina Madar Iederan le-a folosit la realizarea unui Palțau pus la loc de cinste în muzeul etnografic.



Oul de Paști

Din nou prima întâlnire a fost între specialiștii muzeului și educatoare. Acestora le-a fost explicate tehnici de încondeiere, dar s-a ajuns la concluzia că la vârsta participanților cel mai indicat ar fi folosirea pensulei și a culorilor de apă. Educatoarelor însă li s-au spus mai multe legende legate de oul de paști, legende pe care la rândul lor le-au povestit copiilor în timp ce pregăteau ouăle care au făcut obiectul unei expoziții temporare organizată la muzeul etnografic și care a fost vizionată de ei dar și colegi ai lor din grădinițele și școlile baimărene. Tot în această perioadă copii au participat la sărbătoarea de Hram (Marele Mucenic Purtător de biruință Sf. Gheorghe) a bisericii monument aflată în Muzeul Satului, unde au admirat și au gustat din produsele unei expoziții de colaci tradiționali și au participat la spectacolul „Hora la șură”.



Ziua Pământului

La inițiativa d-nei Malvina Madar Iederan, cu ajutorul doamnelor educatoare, a părinților și sprijiniți de conducerea Muzeului Județean prin dl. Director general Grigore Man și șefa de secție Rodica Pop, de Inspectoratului Școlar prin d-na inspector Marcela Pop, de Ziua internațională a Pământului în muzeu s-a desfășurat una dintre cele mai frumoase acțiuni. Toate grupele participante la proiectul „Căsuța Poveștilor” au plantat în muzeu în aer liber, pe panta de sub biserița monument, câte un pom fructifer. Acțiunea a vizat dezvoltarea interesului viitorilor locuitori ai orașului, ai țării, ai planetei pentru ocrotirea naturii.



Șezătoarea

Pe parcursul desfășurării proiectului copiii au participat și la alte activități. Pentru fiecare grupă a fost organizată o șezătoare. În cadrul acesteia copii au învățat și au înțeles de ce se organizau astfel de întâlniri și cam ce se întâmpla acolo. Acesta a fost și momentul în care copiii au avut prilejul să învețe de la rapsodul popular Malvina Madar Iederan cântece și dansuri populare.



Alte activități

Muzeul nostru a devenit gazdă pentru copii nu numai în acțiunile strict legate de proiect. Am fost gazdă pentru ei atunci când au dorit să facă un concurs de săniuțe, o bătaie cu zăpadă sau o întrecere cu cel mai frumos om de zăpadă. Toate expozițiile temporare organizate de muzeul nostru au intrat în atenția copiilor. Amintim aici expoziția „Podoaba și costumul popular”, în cadrul căreia au vizionat și casete video care prezentau nunta tradițională din zona Codru. Aspectele legate de toate acțiunile din cadrul unui astfel de eveniment le-au fost deslușite de muzeograful Emil Domuța. Copiii au vizitat și au fost încântați de frumusețea cactușilor din colecția sculptorului Vida Gheza dar și a altor colecționari din județ și din țară. Au asistat la producerea pâinii în mod tradițional și și-au făcut singuri câte un colăcel. Îndrumați de conservatoarea Maria Petric și de interpreta Malvina Madar Iederan au învățat să țese la gherghef.

Îmbrăcată într-un minunat costum din zona Codrului, interpreta de muzică populară, Malvina Madar Iederan, a devenit pentru copii, bunicuța care torcând le spunea o poveste, frământând aluatul îi învăța un cântecel, sau țesând la gherghef le spunea cum bunicuțele lor își împodobeau casa.



Considerăm că toate realizările din cadrul acestui proiect sunt rodul unei eficiente colaborări între cadrele didactice, specialiștii muzeului, părinți și copii. Credem că acești copii au făcut primii pași în cunoașterea istoriei neamului din care fac parte și spre înțelegerea, mai târziu, a vorbelor marelui istoric Nicolae Iorga: „Izvorul neamului meu e țăranul român”.

Acest proiect urmează ca în acest an să fie extins la ciclul primar, astfel încât copiii care au participat până acum să fie din nou cuprinși în activități, de această dată, mai complexe legate de tradițiile populare. Ne propunem ca prin astfel de acțiuni să contribuim la atragerea publicului tânăr înspre formele culturii majore cu speranța mărturisită de a reuși să îi transformăm în vizitatorii și prietenii fideli de mâine ai muzeului.

THE PROJECT „CĂSUȚA POVEȘTILOR”; THEME: ‘TRADITIONS AND FOLK CUSTOMS FROM MARAMUREȘ COUNTY’ (Summary)

The work intends to bring into discussion the relationship between the museum and the school, due to the fact that both institutions can have an educative purpose.

It’s about the unfolding of a cultural project to allow children to enter the environment of the Romanian traditional village and to get to know the way of organisation of everyday life in the traditional household. For attaining this purpose, the children were shown a series of traditional craftsmanship, folk ballad or were accustomed to the traditions in the villages.

Because the project had a special impact to the public, made up of children, the project was spread, so that the Museum of Baia Mare was included in the project with a great number of educational institutions (kindergartens and schools).